

Το λευκό κουρέλι του απαραίτητου κινηματογράφου

Στις 28 Δεκεμβρίου 1895, στο Γκραν Καφέ του Παρισιού, οι αδελφοί Λιμιέρ οργανώνουν την πρώτη δημόσια κινηματογραφική προβολή με εισιτήριο. Τρία χρόνια αργότερα, την άνοιξη του 1898, σε μια αίθουσα για τυχερά παιχνίδια, στην πλατεία Κολοκοτρώνη, ο κινηματογράφος θ' αφήσει άφωνους τους Αθηναίους θεατές, γεμάτους θαυμασμό, αλλά και δέος μπροστά στα "έργα του Σατανά". Από κείνη τη στιγμή και για τις επόμενες δεκαετίες, η νέα τέχνη θα εισβάλλει στη διασκέδαση και θα κατακτήσει και το ελληνικό κοινό. Στο κατώφλι του 20ού αιώνα, στις 29 Απριλίου του 1900, φαίνεται ότι ο κινηματογράφος φτάνει και στη Χαλκίδα: *απήλυσεν η κοινωνία μας τον θαυμάσιον κινηματογράφον του Ψυχούλη, ένα από τα θαύματα του αιώνα μας, γράφει η εφημερίδα "Εύριπος".*

Τα πρώτα χρόνια ο κινηματογράφος θα έχει ένα μικρό μερίδιο στη διασκέδαση των Χαλκιδέων, που όμως θα μεγαλώνει με γοργούς ρυθμούς. Οι πρώτοι χώροι που θα λειτουργήσει θα είναι τα καφενεία της γέφυρας. Καλοκαίρι, δίπλα στον Εύριπο, οι πλανόδιοι παρασύρουν τους Χαλκιδέους στα μαγικά σκοτάδια με τον κινηματογράφο τους, που είναι τόσο εύμορφος εις εικόνας, εις αστείας παραστάσεις, εις δράματα, ώστε να συγκεντρώνη πληθύν κόσμον καθ' εκάστην εσπέραν. Εξάλλου ο κινηματογράφος, πλάι στον Καραγκιόζη, γίνεται γρήγορα λαϊκή διασκέδαση, ένα θέαμα που κοστίζει πολύ λίγο, αφού με είκοσι λεπτά μόνον διασκεδάεται η βραδύα θαυμάσια και είναι το μόνο μέρος εις το οποίον δύναται να υπάγη κάθε κυρία χωρίς την οχληράν τουαλέταν.

Από το 1906, ο κινηματογράφος θα αποκτήσει και καινούργια στέγη. Ένα νέο ξενοδοχείο θα στολίσει την πόλη: η "Παλιρροία" διαθέτει εστιατόριο, καφενείο με δυο αίθουσες, ιδιαίτερη αίθουσα λέσχης παιχνιδιών. Στην αίθουσα της "Παλιρροίας", αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, όπως θα λέγαμε σήμερα, οι Χαλκιδέοι θα βρουν φαγητό, θα ακούσουν μουσική, αλλά και θα απολαύσουν το κινηματογραφικό θέαμα που τους προσφέρουν διάφοροι επιχειρηματίες.

Γρήγορα ο κινηματογράφος, θα απλωθεί από τη γέφυρα ως το κρηπίδωμα, κατακτώντας σταθερά μια ξεχωριστή θέση στη διασκέδαση των Χαλκιδέων, ιδιαίτερα το καλοκαίρι. Αδέσποτοι

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΓΕΦΥΡΑΣ

Τέλειος υπό πάσαν έποψιν ο Κινηματογράφος της Γεφύρας, διά τούτο και η τόση συρροή καλού κόσμου, ήτις παρατηρείται καθ' εκάστην σχεδόν εσπέραν. Ταινία μεγάλης διαρκείας, διαφόρων υποθέσεων και σκηνών, εκτάκτως φωτειναί και ευσταθής καθόλου λειτουργία του Κινηματογράφου άνευ τρομώδους απεικονίσεως συντελούν εις

τας ευαρέστους εντυπώσεις των θεατών, οι οποίοι κάθε βράδυ εν συνωστισμό παρακολουθούν τον ωραίον Κινηματογράφον της Γεφύρας.

Εφ. "Εύριπος", 4.6.1911

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ "ΠΑΛΙΡΡΟΙΑΣ". ΣΗΜΕΡΟΝ ΚΑΙ ΑΥΡΙΟΝ

Μοναδικήν απόλαυσιν αποτελεί αληθώς εις την μονοτονίαν της Χαλκιδικής ζωής ο Κινηματογράφος της Παλιρροίας. Δραματικά αριστουργήματα, κωμωδία ξεκαρδιστικά, η σύγχρονος κίνησης και τα νεώτερα πολεμικά γεγονότα εκ των καλλιτεχνικών σειρών των οίκων Γκωμόν, Πατέ κλπ. παρελαύνουν με έκτακτον επιτυχίαν και αι θαυμασταί και περιέργοι υποθέσεις καταπλήσσουν εφελκύνουσαι ζωηρώς την προσοχήν των θεατών.

Σήμερον και αύριον τι νομίζετε ότι θα παιχθή; Με νέον ηλεκτροκίνητον μηχανήμα ο Ελληνοβουλγαρικός πόλεμος με τας μάχας Κρέσνας, Τσουμαγιάς κλπ. κλπ. ταινία 500 μέτρων. Το έξοχον δράμα το "Θελητρον της Τρώγλης" εις δύο μέρη και η ξεκαρδιστική κωμωδία το "Κυνήγι του Έρωτος".

Απόψε και αύριον ο μεγαλύτερος θρίαμβος του Κινηματογράφου της Παλιρροίας.

Εφ. "Εύριπος", 18.1.1914

γαβριάδες, όλα τα μοσχοβολούντα αλάνα της πόλεως, φνυστικάδες, πασατεμπάδες, τσιγαροπώλαι, διαλαληταί του τσάκα-τσούκα και του σαμαλή! σαμαλή! ζωγραφίζουν ένα γοητευτικό σκηνικό για την καλοκαιρινή διασκέδαση στην πόλη. Το "Μπούφαλο" στη γέφυρα, η "Παλίρροια", το κέντρο του Τρέμπελη, το "Πάνθεον" του Μαρόγλου, διάφοροι άλλοι επιχειρηματίες σε άμιλλα (ή ανταγωνισμό, αν προτιμάτε, που δε θα ξεφύγει από την πένα του Χαλκιδέου σατιρικού ποιητή και εκδότη της εφημερίδας "Εωσφόρος" Κ. Μώρου), προσφέρουν αναψυκτικά, φαγητό, μουσική από ορχήστρες, βαριετέ και, βεβαίως, κινηματογραφικό θέαμα.

Το 1930 θα αποτελέσει χρονιά σημαντική για την ιστορία της κινηματογραφικής κίνησης στη Χαλκίδα: το "Κεντρικόν" της οδού Αβάντων, ιδιοκτησίας Γ. Μάτσα - που είναι και εκδότης της εφημερίδας "Εύριπος" - η πρώτη κινηματογραφική αίθουσα στην πόλη, θ' ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία της κινηματογραφικής επιχείρησης. Εδώ για πρώτη φορά οι Χαλκιδέοι θα γνωρίσουν τον ομιλούντα κινηματογράφο, θα παρακολουθήσουν ταινία ομιλούσα, ηχητική και άδουσα, θα επισκεφθούν την καμπίνα προβολής, για να θαυμάσουν τα μηχανήματα

νέας τεχνολογίας. Από εδώ θα ξεκινήσει κι ένας νέος ανταγωνισμός ανάμεσα στους επιχειρηματίες και τις άλλες αίθουσες, το "ΛΟΥΞ", το "ΠΑΝΘΕΟΝ" και αργότερα, προς το τέλος της δεκαετίας του '30, το "ΠΑΛΛΑΣ", που θα ξεκινήσει από την πλατεία Βασ. Κωνσταντίνου (γνωστή σ' εμάς ως πλατεία Αγίου Νικολάου) και το καφενείο "Ανεσις", για να καταλήξει, μεταπολεμικά, στην Αγορά.

Το φθινόπωρο του 1930 η Χαλκίδα υποδέχεται τον ηχητικό κινηματογράφο. Η πρώτη ταινία που παίζεται, το "Ερωτικό βάλς" εμφανίζει *μερικές ανωμαλίες εις τον τονισμὸν μουσικῆς και φωνῆς*, που όμως ξεπερνιούνται κατά την προβολή της δεύτερης ηχητικής, "Σύγχρονες Παρθένες", που παίζεται *υπό την πληρεστέραν μηχανικὴν τελειοποίησιν, θαύμα πλούτου, ωμορφιάς, σκηνοθεσίας και μουσικῆς αποδόσεως*. Αν και οι βωβές ταινίες δεν θα πάψουν να προβάλλονται, οι άλλοι επιχειρηματίες ακολουθούν, εγκαθιστώντας τα απαραίτητα μηχανήματα. Και με την έλευση του ομιλούντος οι ξένες ταινίες εξακολουθούν να διατηρούν ένα υψηλότατο ποσοστό στο σύνολο των προβαλλομένων στην πόλη. Ένα νέο επάγγελμα εμφανίζεται, αυτό του *πυλαδούρου*.

Ο κινηματογράφος, από συμπληρωματικό στοιχείο άλλων εκδηλώσεων που ήταν αρχικά, διεκδικεί

ΚΕΝΤΡΑ - ΘΕΑΜΑΤΑ

Η δροσόλουτος πόλις μας αληθώς εις το ζενίθ της καλλονής και του μεγαλείου της. Η κίνησις του παραθερισμού των οικογενειών αρκετά μεγάλη και πυκνή.

Τα παραλιακά κέντρα, το Κρηπίδωμα με το Τρίο του κ. Βιδάλη, η Παλίρροια με το από προχθές αρξάμενον Κονσέρτο της, του Μπαζαίου με τον Κινηματογράφον του και Βαριετέ, όλα κάθε βράδυ κατάμεστα κόσμου, δίδοντα την εικόνα της ζωηροτέρας κοσμικής κινήσεως.

Εφ. "Εύριπος", 24.7.1926

ΚΡΗΠΙΔΩΜΑ

Το Κρηπίδωμα ετοιμάζει εφέτος αληθείς εκπλήξεις και ασφαλώς θα καταστή το μάλλον πολυσύχναστον θερινόν κέντρον.

Η έναρξις των εργασιών του γίνεται από της αύριον με Κινηματογράφον και Ορχήστραν πλήρη, που πρώτην φοράν καλείται να απολαύση η Χαλκίς μετά τώσης τελειότητος εις προβολήν των ωραιωτέρων ταινιών και εις εκλεκτήν μουσικήν. Αντί εισιτηρίων εκανονίσθη υπό της επιτροπής των Διατιμήσεων εις μεν τα μικρά γλυκίσματα και ποτά η τιμή των δρ. 5,30, εις δε τα μεγάλα η τιμή των δρ. 6,50.

Εφ. "Εύριπος", Μάιος 1927

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κίνησις αγρία παντού σ' όλα τα κέντρα.

Από το Μπούφαλο με τη δροσιά του έως την Παλίρροια και το Κρηπίδωμα.

Ο Τρέμπελης θριαμβεύει με τον Κινηματογράφο του. Ο κόσμος κάθε βράδυ κατά εκατοντάδας παρακολουθεί τα διάφορα φιλμ.

Εντός της εβδομάδος η κ. Κ. Ζαφειροπούλου θα τραγουδήση την Ροζίτα και άλλες ταινίες.

Εφ. "Εύριπος", 23.7.1927

προτιμούν να παρακολουθούν παραστάσεις και προβολές στην Αθήνα και, σύμφωνα πάντα με την εφημερίδα, τα κινηματογραφικά γραφεία των Αθηνών χαρακτηρίζουν τη Χαλκίδα πόλη *αρρωστημένη κινηματογραφικώς*.

Όπως και να 'χει, ο κινηματογράφος έχει μπει πια για τα καλά στη ζωή των Χαλκιδέων. Ωστόσο, στο τέλος της δεκαετίας του '30 κι ενώ το Χόλιγουντ διανύει ήδη τη χρυσή εποχή του, η γενικότερη πολεμική ατμόσφαιρα που επικρατεί στην Ευρώπη επηρεάζει και τα κινηματογραφικά πράγματα. Οι φόβοι για την τύχη της παγκόσμιας κινηματογραφικής παραγωγής θα εκφραστούν και στη Χαλκίδα. "Τι θα δούμε το χειμώνα" αναρωτιέται στην πρώτη της σελίδα η εφημερίδα "Εύριπος" στις 27 Οκτωβρίου 1940. Την άλλη μέρα θα ξεσπάσει ο πόλεμος. Οι κινηματογραφικές προβολές θα διακοπούν μέχρι το τέλος της χρονιάς, για να ξαναρχίσουν το 1941, καλώντας τους Χαλκιδέους, μέσα σε δύσκολες εποχές, να συνεχίσουν τη συναρπαστική περιπλάνησή τους στα μαγικά σκοτάδια με τα μάτια καρφωμένα στο *λευκό κουρέλι του απαραίτητου κινηματογράφου*.

Το λευκό κουρέλι του απαραίτητου κινηματογράφου

Συλλογή Ν. Αναγνώστου

1.

3.

Εφ. "Εύριπος", 25.10.1930

2.

Συλλογή Ν. Αναγνώστου

Εφ. "Εύριπος", 27.6.1936

4.

Εφ. "Εύριπος", 22.8.1936

—'Η ξανθή νεράιδα της δρόνης!
—'Η σαγηνευτράωμορφιά
—'Η Βασίλισσα της τέχνης!
—'Η γόσσα του τραγουδισού!

ΜΑΡΘΑ ΕΓΚΕΡΘ

θά σκορπίση μιὰ αφάνταστη ἄρμονία με τὴν οὐράνια φωνή της. θά ξετρελλάνη με τὴν ἀφαστη τέχνη της. σὲν

ΞΑΝΘΗ ΚΑΡΜΕΝ

τὴν τελευταία κορυφαία δημιουργία της

ΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

Ο κυρ-Λεμπέσης έτρεχε τις... μάνδρες ν' αγοράση

κι άλλον Κινηματογόγραφον κανένας να μη φτιάση κι επλήρωσε αδρότατα αέρα... μανδρωμένον μα τον αέρα τον πολύν που είχε μαζωμένον τον... έκοψε ο Τρέμπελης, που ξέρει τη δουλειά του,

γιατ' αίφνης του κατήργησε τα... εισιτήριά του... Και χάσας τον... αέρα του ο κυρ-Λεμπέσης βράζει και βλέπει και τον "Μπούφαλο" π' εργάζεται και σκάζει.

Εφ. "Εωσφόρος", 1.6.1929

ΤΟΠΙΚΑ. ΤΟ ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΘΕΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ

Το περασμένο Σάββατο έγιναν τα εγκαίνια του ωραιού και μεγαλοπρεπούς οικοδομήματος που δεν εστόλισε μόνον μιάν κεντρικήν αρτηριάν της πόλεως, αλλά προσέθεσε κάτι τι που έλειπε έως τώρα στον τόπο μας, που αποτελεί ένα εξωραϊσμόν και στολίδι στη Χαλκίδα και θα εζήλευεν ασφαλώς κάθε επαρχιακή πόλις από τας περισσότερον προοδευτικὰς και προηγμένας εις τον πολιτισμόν [...]. Όσον και αν παρουσιάζη πρώιμον την εικόνα του ευρυτέρου πολιτισμού μας το εγκαίνιασθέν ήδη "Κεντρικόν" της οδού Αβάντων ουδεμία αμφιβολία ότι τούτο μας δίδει το συστηματικώτερον μέσον να αγαπηθή περισσότερον και γενικώτερον το Κινηματοθέατρον όχι απλώς διά λόγους κοινωνικής σημασίας, αλλά κοινωνικής ωφελείας χειροπιαστής.

Αυτή είναι η πραγματική εκτίμησις του καλαισθήτου και επιβλητικού οικοδομήματος και ως τοιούτον με μια ενδόμυχη χαρά το ευχαριστείται και το καμαρώνει όλος ο προοδευτικός κόσμος της Χαλκίδος που το κατέκλυσε την περασμένη Κυριακή χαίρων διά το χρήσιμον και εξωραϊστικόν αυτό απόκτημα που εδώρησεν εις την πόλιν η εκπολιτιστική πρωτοπορεία ενός φιλοπροόδου συμπολιτου.

Εφ. "Εύριπος", 22.2.1930

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΩΡΟΝ ΜΑΣ !!!

Εφ.
"Εύριπος"
31.12.1933

3.

ΤΟ ΠΡΩΤΕΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΔΩΡΟΝ ΜΑΣ!

Πρώτη και μοναδική εις τόν Κινηματογράφον ή έκδοσιν, ή ζαντιση

ΠΑΠΡΙΚΑ
PAPRIKA

ΓΕΜΑΤΗ ΦΩΤΙΑ
όπως ο τίτλος της.

ΓΕΜΑΤΗ ΧΑΡΙ και ΠΑΘΟΣ
όπως τα κορίτσια της Ούγγαρίας.

ΓΕΜΑΤΗ ΓΟΗΤΕΙΑ
όπως ή Ούγγαριση υιοσική.

ΓΕΜΑΤΗ ΓΑΥΚΑ
όπως τα Ούγγαριζα τραγουδία

Με τήν ζωητωμένη Ούγγαριζα

ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΑ ΓΚΑΛΛ

Τό τραγουδι της «ΠΑΠΡΙΚΑΣ»
θά τό τραγουδή από σήμερα
όλη ή Χαλκίδα.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
"ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ"

ΑΥΡΙΟΝ 3 παραστάσεις
5-7, 7-9, 10-12

Συλλογή Ν. Αναγνώστου

2.

1.

ΤΑ ΚΑΛΟΥΤΑΚΙΑ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

Τό «Κεντρικόν» χάριν τών εορτών προητοίμασε σειράν προβολής έκλεκτών κινηματογραφικών παραστάσεων, τά διαλείμματα τών οποίων θά ποιήκουν τά όνομαστά Καλουτάκια, με τήν θαυμαστήν νεωτέραν των καλλιτεχνικήν εξέλιξιν, με τραγουδία τή συνοδεία μουσικής από βιολι και πιάνο.

Αί δεσποινίδες Καλουτά θά χαρίσουν αληθινά στη Χαλκίδα ώρες ευθυμίας και απολαύσεως με τά σατυρικά, κωμικά και θεαματικά των νούμερα. Ένα μέρος εκ τών πολλών εκπλήξεων που θά παρουσιάσουν κατά τάς όλίγας ήμέρας που θά μείνουν είναι και οι μοντέρνοι χοροί, μεταξύ τών οποίων και ο χορός Ρούμπια με τίς ξαντριξ φιγούρες του.

Η «Βαχαρόλα της Αγάτης» είναι τό άριστούργημα που θά προβάλη από αύριον τό «Κεντρικόν» εις τρεις παραστάσεις καθ' έκάστην.

Εφ. "Εύριπος", 24.12.1932

Εφ. "Εωσφόρος", 24.12.1938

4.

ΠΑΛΛΑΣ

Τό είδατε τό «Ζεζεμπέλ»
'Αστεία δέν σās γράφω
Εις τό «Παλλάς» πηγαίνετε
τόν Κινηματογράφον
νά ίδητε, νά θαυμάσετε
στό μέγα έργον τουτό
τήν θαυμασίαν του πλοκήν,
τών σκηνηικών τόν πλοΰτο
τήν έξοχον υπόθεσιν
και το είδιαφύρον
που προκαλεί σέ κάθε νεον
μά και σέ κάθε γέρον
Σπανίως έργον οάν κι αυτό
εις τήν Χαλκίδα φθάνει
και σέ μεγάλους και μικρούς
έντύπωσι. θά κάνη.

Εις το "Κεντρικόν" ήρχισεν από χθες η εγκατάστασις του ομιλούντος και ηχητικού Κινηματογράφου [...] Αι εγκαθιστάμενοι μηχαναί είναι απολύτως όμοιοι του "Αττικού" των Αθηνών. Εξασφαλίζουν ομιλούντα τελειότατον, ηχητικόν και μουσικόν εν γένει, καταργουμένης της ορχήστρας. Η πρεμιέρα του θα είναι, ως πληροφορούμεθα, ο "Τρελλός Τραγουδιστής". Είναι ένα δημιούργημα

ΔΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟΝ
"ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ"
('05. 'Αδάντων — Νεόμνητον ειδικόν κείρον Γ. Μάτια)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: Π. ΜΑΡΟΓΛΟΥ & Κ. ΤΡΕΜΠΕΛΗΣ

Αΐθουσα εύρύχωρος, πολυτελής, μετά Θεωρείων, Καπνοσταγίου, Μπαρ και πάσης άνίσταως. Είληρος διακόσμησης. — Φωτισμός άπλετος. — Είρημικαι συνεχής. — Η Αΐθουσα διατίθεται διά χορούς και οικογενειακός συγκεντρώσεις.

του ηχητικού κινηματογράφου από τα λίγα που είδε η εποχή μας να συγχρονίζουν εις την οθόνη κομμάτια ζωής με πάθος εκφράσεως και τραγούδι παλλόμενο από την εντονώτερη ανθρώπινη δραματικότητα.

Εφ. "Εύριπος", 20.9.1930

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

Η σχεδόν τακτική συνάντησίς μας εις την είσοδον του μοναδικού μας Κινηματογράφου με τα ίδια περιπίπου γνωστά πρόσωπα μας δίδει το δικαίωμα να συμπεράνουμε ότι οι κάτοικοι του τόπου αυτού που βλέπουν κινηματογράφο ή θέατρο είναι οι ίδιοι, οι ωρισμένοι.

Ξεύρετε τι σημαίνει αυτό; Ότι εκ των 30.000 περίπου κατοίκων που μπορεί να έχη σήμερα η Χαλκίδα, μόνον τριακόσιοι έως πεντακόσιοι βλέπουν τακτικώς κινηματογράφο ή Θέατρο.

[...] Εδώ που μπορεί να προβληθής έργον που να μη είναι πράγματι εξαιρετικό, που να μη είναι σούπερ φιλμ, να ικανοποιή τα γούστα και των αυστηροτέρων κριτικών; Να διατί τα Κινηματογραφικά Γραφεία των Αθηνών επονομάζουν την Χαλκίδα "αρρωστημένη" κινηματογραφικώς! Να διατί οι εδώ επιχειρηματία του Κινηματογράφου είναι υποχρεωμένοι να προβάλλουν μόνον ξεχωριστού ενδιαφέροντος ταινίες, εν ω εξ αντιθέτου εις την πρωτεύουσαν οι πλείστοι των συμπολιτών μας ακριβοπληρώνουν και τα μάλλον σαχλά και ελαφρά κατασκευάσματα εις τους πολυτελεστέρους Κινηματογράφους.

Είμεθα ασφαλώς αισθητικά καλλιεργημένοι όσο δεν παίρνει: Είναι να μας φτύνη κανείς για να μη μας πιάνη το κακό μάτι! Αφ' ου άλλωστε υπάρχουν ταβέρνες... τι χρειάζονται τα θέατρα;...

Εφ. "Εύριπος", 30.10.1937